

tvori črtica o bolgarskem osvoboditelju, socialističnem utopistu in pesniku Kristu Botjovu, ki je dve leti pred osvobojenjem domovine (leta 1876.) padel na čelu vstaške čete.

Svojo najsimpatičnejšo, toplo čuvstveno potezo nam odkrije pisatelj v študijah s poti. Kot lahne akvarelne skice beže mimo nas pestri, osebno občuteni prizori iz naših pokrajin. Pesniško podana, res doživljena pomladanska impresija iz štajerskih gor, utrinki s Kvarnera, intimni spomini na stara dalmatinska mesta in na modri Jadran s svojimi homerskimi otočji, pa spet slike iz slavonskih ravnin, od Donave — to je pravi filmski kaleidoskop sočnih barv, kipenja, utripanja, krvi. Navsezadnje melanholično-razigran spominski list, posvečen izginjajoči romantiki Skadarlije in vsega starega, zares bohemskega Beograda. Tej otožni opombi vseh neštetih, slavnih in neznanih «trišeširistov» sledi kot sklepno poglavje enajstorica prevodov iz liričnega vrta. Prevodi so gladki, zares občuteni, jezik krepak in svoboden. Slovence zastopa Simon Jenko. Njegova «V snegu» se glasi v Wendlovem prevodu tako-le:

Schnee liegt am Hang noch dicht,
die Rosen blühen noch nicht.
Bald ist der Frühling da,
weckt Rosen fern und nah.
Mein Herz dann ganz allein
wird noch voll Trauer sein,
hat keinen Frühling mehr,
hat keine Freude mehr.

Poleg ene narodne je še vrsta srbskih in hrvatskih pesnikov: Vojislav Ilić, Velimir Rajić, Veljko Petrović, Aleksa Šantić, Danko Angjelinović in Gustav Krklec. Prav posebno mil je prevajalcu ognjeviti Djura Jakšić, čigar slavni stih «Jedan dim još, jednu čašu...» ga spremljajo povsod po našem jugu, kjer se bleskeče zlato in črni in krvavi sok vinskega trsa.

Najnovejša Wendlova knjiga ni znanstveno razkritje. Preveč se ji pozna, da je nastala slučajno in da je bila v delcih napisana iz dneva v dan. Človek bi bil skoro razočaran, če se ne bi zavedal, da je to predvsem propagandistično, čisto življensko praktično delo, namenjeno tistim širokim krogom, do katerih učena, a suhoparna učenjakova dela le tako redko prodre. Kar pa knjigo dela nam tako simpatično, je iskreno prijateljsko čuvstvo, ki odseva iz vsake njene strani, ki tolmači in posreduje, ki brani in zagovarja, ki kliče in vabi. Na platnicah je narisana preprosta kašipot: navzdol na desno, na jugovzhod, kaže roka.

Masarykov stavek «Če hočeš biti pravičen drugim narodom, treba, da poznaš njihove probleme», ki stoji na čelu knjige, je neumornega našega prijatelja napotil, da je te manj važne drobtinice s svoje bogate delovne mize zbral v celoto. Na velikem delu, — na mostu, ki naj zveže dva sovražna bregova —, katerega se je med Nemci ravno Hermann Wendel lotil z energijo in zanosom, kakršnega mora roditi le resnična, notranja duševna interesiranost, bo značila tudi ta knjiga majhen, a zato celoti nič manj potreben delec.

K. Dobida.

Wendel Hermann: Die Welt der Südslawen im Spiegel Goethes. (Sonderabdruck aus dem Jahrbuch des Freien deutschen Hochstifts Frankfurt a. M. 1926, 251—270.)

Teh dvajset strani, ki obsegajo predavanje H. Wendla v frankfurtski «Gesellschaft der Goethefreunde», podaja mnogo več, ko bi človek na prvi

pogled mislil. Njih namen je, podati Nemcem vsaj približno sliko, kako stališče je v univerzalnem Goethejevem duhu zavzemal slovanski jug. Uvod podaja kratek, mogoče za nepoučene Nemce, ki jim je v prvi vrsti namenjen, prekratek pregled političnih in duševnih razmer v jugoslovanskem svetu Goethejeve dobe. Lep kontrast temu, s popolnim poznanjem stvari pisanem uvodu je sledeče poglavje, ki analizira sliko, kakršno je o južnih Slovanih one dobe lahko dobil Nemec iz svojih knjig. Goethe je bil v tem oziru mnogo boljše poučen, ker je imel v J. Grimmu in J. Kopitarju boljše informatorje nego v onodobni nemški znanstveni književnosti. Vedno pa ga je v prvi vrsti zanimala srbska narodna pesem. V mladih letih je prevajal, ves prevzet od njene lepote, «Hasanaginico», v starosti se je zopet povrnil k srbski narodni pesmi in pisal o nji. V prvi vrsti ga je zanimala kot poeta njena lepota; globlji zmisel jugoslovanskega nacionalnega gibanja mu je ostal prikrit, saj kot človek brez zmisla za «historičnost» ni nikdar pojmoval nacionalističnega gibanja med lastnimi rojaki. «Barbarski» elementi v s n o v e h srbske narodne pesmi so ga sicer — posebno v starosti — odbijali, zato pa je pokazal globoko umevanje za njeno estetično lepoto, za vse ono, kar je srbsko narodno pesem po njeni estetični strani kvalificiralo za sprejem v «svetovno literaturo». Pri tem ga je vodil fini instinkt umetnika, da je v nerodnem italijanskem prevodu zaslutil prirodne lepote izvirnika, ki mu je bil neumljiv.

Na koncu skicira pisec na kratko — na dobri strani! — kako so se Goetheju južni Slovani oddolžili za njegov trud. Prevodi iz Goetheja in njegov vpliv na razne jugoslovanske pisce, vse to je samo kratka skica, ki Goethejevega vpliva na južne Slované nikakor ne more izčrpati. Prav posebno pa opozarja na Goethejevo lastnost, ki je pomembna v današnjih časih, na lastnost, ki jo je Goethe našel sam na sebi, namreč «Glück und Wehe eines Nachbarvolkes zu empfinden, als sei es dem eignen begegnet.»

J. A. G.

KRONIKA

Levstikovo delo za Prešerna do leta 1866. — Nova orientacija v kritiki Prešerna in Koseskega je v dobršni meri zasluga Frana Levstika, ki je bil vsaj že leta 1849. z lastnimi pesnitvami pod močnim vplivom Prešernovim ter vsaj že leta 1851. v izraziti opoziciji proti Koseskemu, a začel končno, morda pod vplivom «Vodnikovega spomenika» iz leta 1859., zlasti tu objavljenega Auerspergovega «Nachruf an Prešern», obračati svojo pozornost tudi v smer raziskavanj Prešernovega življenja in dela (dr. Kidrič v predavanjih in v seminarju; prim.: Grafenauer, Zgodovina II, 275—323; dr. Žigon, Levstikovo delo za Prešerna, Slovan 1914—17; isti, Iz dijaških let Levstikovih, Slovan 1916; dr. Prijatelj, Klasje, Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino VI, 144—164).

Najstarejši ohranjeni dokument Levstikovega gradiva za Prešerna je po moji sodbi članek «Nekoliko težjih reči o Prešernu», nekak komentar Prešernovim poezijam (objavil dr. Žigon, Slovan 1914, 317, danes v študijski knjižnici v Ljubljani). Sodim, da je nastal ta Levstikov spis med letom 1859. in 1860., namreč v dobi pisateljevega bivanja na Kalcu pri Vilharju. Pisatelj se opravičuje, da nima «pri sebi potrebnih pripomočkov», na drugem mestu pa omenja, da v času, ko to piše, Slovenci še nimamo slovarja, a ta je zagledal beli dan leta 1860. To Levstikovo delo je neznanstveno in nesistematično.

Ko se je pod jesen leta 1862. vrnil Levstik v Ljubljano, je zvedel, da zbira publicist Ludovik Germonik, izza leta 1857. amanuensis v ljubljanski študijski